

ZPRÁVA O ČINNOSTI STÁTNÍHO OKRESNÍHO ARCHIVU ČESKÁ LÍPA ZA ROK 2021

Petr Kozojed

Státní okresní archiv Česká Lípa, Střelnice 3035, 470 01 Česká Lípa; kozojed@soalitomerice.cz

Personální situace

V roce 2021 došlo k jediné změně. K 30. 9. 2021 ukončila téměř tříleté působení v archivu Bc. Jaroslava Daďourková, protože od 1. 10. 2021 se po rodičovské dovolené vrátila Mgr. Blanka Michnová. V archivu tak pod vedením PhDr. Petra Kozojeda pracovali odborní archiváři Mgr. Ivana Austová, Mgr. Blanka Michnová a Mgr. Michal Rádl, samostatná archivářka Jaroslava Jarolímková a archivářka Martina Brůžková, která zároveň vyřizovala administrativu a hospodářskou agendu. Na dohodu v archivu dále pracovali domovník Stanislav Kotek a uklízečka Michaela Levová.

Přehled o archiváliích

Na základě údajů databáze PEvA bylo k 31. 12. 2021 v SOkA Česká Lípa uloženo 1709 archivních souborů v rozsahu 4197,46 bm (běžných metrů). Z celkového rozsahu bylo 2584,66 bm (61,58 %) nezpracováno, 1612,80 bm (38,42 %) zpracováno a 1467,24 bm (34,95 %) inventarizováno. Ze zmíněných 1709 archivních souborů je 1130 zpracováno, z toho 1071 zinventarizováno. Badatelé mají k dispozici 1381 archivních pomůcek, z toho 334 je v elektronické podobě dostupných na webových stránkách Státního oblastního archivu v Litoměřicích.

Předarchivní péče a výběr dokumentů

V roce 2021 bylo vydáno 130 protokolů o výběru archiválií ve skartačním řízení a 9 protokolů o výběru archiválií mimo skartační řízení. Je třeba zmínit, že z oněch 130 skartačních řízení bylo 5 tzv. elektronických skartačních řízení, realizovaných prostřednictvím Národního archivního portálu u Městského úřadu Jablonné v Podještědí, Městského úřadu Mimoň a Městského úřadu Nový Bor. V tomto ohledu patří archiv mezi nejaktivnější minimálně v rámci Státního oblastního archivu v Litoměřicích. Archiváři dále provedli 6 kontrol výkonu spisové služby, a to u Města Jablonné v Podještědí, Obce Provoďín, Obce Pertoltice pod Ralskem, Obce Noviny pod Ralskem, Základní umělecké školy Mimoň a Základní školy Dubá. Přestože v roce 2021 stále ještě platila omezující opatření, související s pandemií covid-19, předarchivní péče se svým rozsahem vrátila na úroveň „normálních“ dob.

Mimořádnou aktivitu vyvinul archiv v souvislosti s přijetím nové legislativy, konkrétně zákona č. 261/2021 Sb. (tzv. DEPO). Ivana Austová uspořádala několik workshopů, seznamujících zejména obce a tzv. školské původce s novinkami v oblasti výkonu spisové služby.

V roce 2021 se archivu podařilo od pana Venuše z České Lípy získat soubor cca 60 fotografií, zachycujících život české menšiny sdružené ve 30. letech 20. století kolem pracovníků českolipského okresního soudu. Zajímavým přírůstkem byl rovněž dar

digitální kopie knihy zápisů ze schůzí Místní správní komise, resp. Místního národního výboru Okna u Doks z let 1945–1951.

Péče o fyzický stav archiválií

V roce 2021, po roční přestávce, věnovala restaurátorská dílna SOkA Liberec svou péči opět „českolipským“ archiváliím. Obnovy se dočkaly: kronika obce z let 1837–1948 (archivní soubor Archiv obce Polevsko, inv. č. 2), podací protokol z let 1800–1821 (archivní soubor Archiv města Žandov, inv. č. 52), kniha zápisů ze schůzí z let 1909–1924 (archivní soubor Váleční vysloužilci Česká Lípa, inv. č. 3) a rejstřík zpovědních cedulí a poplatků z let 1798–1801 (archivní soubor Farní úřad Nový Bor, nezpracováno). Nadále probíhá restaurování knihy převodů nemovitostí z let 1764–1851 (archivní soubor Archiv obce Holany, inv. č. 24). Sami českolipští archiváři parami butanolu ošetřili stavební spisy a plány z let 1891–1900 (archivní soubor Archiv obce Skalice, inv. č. 98). V roce 2021 opět probíhaly prověrky fyzického stavu archiválií, mající za cíl určit materiál pro odborný restaurátorský zásah. Bylo uskutečněno 27 prověrek v celkem 40 kartonech, zjištěné poškozené jednotliviny budou navrženy k restaurování v roce 2022. Celý rok byla v depozitářích sledována a zaznamenávána teplota a relativní vlhkost vzduchu.

Zpřístupňování archiválií

Nadále probíhalo zpracování archivního souboru Okresní národní výbor Česká Lípa z let 1960–1990, konkrétně odboru plánovacího a odboru výstavby a územního plánování. V archivním souboru Sběrka fotografií a pohlednic Česká Lípa bylo nově zkatologizováno 28 kusů fotografií. Dalších 291 kusů fotografií muselo být popsáno a 491 kusů fotografií nově zaevidováno z důvodu jejich převodu mezi archivními softwarovými programy BACH a ProArchiv, aby mohly být prezentovány v on-line prostředí.

Byl vytvořen rejstřík tzv. dědických spisů, uložených v archivních souborech Okresní soud Česká Lípa I, Okresní soud Česká Lípa II (včetně pobočky soudu v Mimoní) a Státní notářství Česká Lípa. Excelový soubor obsahuje jméno, životní data a bydliště zemřelého, a zpřístupňuje tak 11524 dědických spisů z let 1945–1970. Již dnes je možné říci, že se jedná o vynikající pomůcku při vyhledávání v dědických spisech, které jsou velmi využívány jak notáři, tak soukromými badateli.

Podarilo se přepsat dalších 57 inventárních soupisů (54 archivů obcí, 1 městský národní výbor a 2 místní národní výbory) do programu ProArchiv a 146 úvodů k inventárním soupisům (56 místních národních výborů a 90 archivů obcí) do programu Word. Všechny tyto pomůcky mohly být díky tomu prostřednictvím aplikace Vademecum publikovány na internetu, což jistě potěší zejména „mimočeskolipské“ badatele.

Michal Rádl posoudil šest archivních pomůcek, zpracovaných archiváři Státního okresního archivu Liberec. Jednalo se o Místní národní výbor Cetenov, Místní národní výbor Javorník, Místní národní výbor Libíč, Místní národní výbor Přibyslavice, Místní národní výbor Světlá pod Ještědem a Místní národní výbor Vápno.

Využívání archiválií

V roce 2021 vykonalo 87 badatelů, z toho 4 cizinci ze Spolkové republiky Německo a Slovenska, celkem 175 badatelských návštěv. Badatelé studovali 87 témat, z toho 14 témat se týkalo úředních potřeb. Do studovny bylo předloženo 498 kartonů archiválií a 432 knih a periodik z odborné knihovny. Oproti roku 2020 šlo sice o mírný nárůst, ale

je nutné konstatovat, že návštěvnost badatelny se ještě zdaleka nevrátila na úroveň z normálních časů. Rozhodující příčinou tohoto stavu byla pokračující protiepidemická opatření a krátkodobé nucené uzavření studovny archivu. Archiv vyřídil 10 žádostí o vystavení ověřené kopie školního vysvědčení a 50 rešerší, z toho 39 rešerší k úředním účelům.

Ing. Petr Fiala, zaměstnaný v archivu na dohodu o provedení práce, digitalizoval kroniky měst a obcí okresu Česká Lípa před rokem 1945 (Arnultovice, Bukovany, Cvikov, Česká Lípa, Doksy, Dubá, Jablonné v Podještědí, Kamenický Šenov, Kravaře, Kuřívody, Mimoň, Nový Bor, Sloup v Čechách, Stvolínky, Zákupy, Žandov) i po roce 1945 (Bezděz, Blíževedly, Bohatice, Božíkov, Česká Lípa, Deštná, Dobranov, Dolní Libchava, Drnovec, Holany, Horní Police, Hradčany, Chotovice, Jablonné v Podještědí, Jestřebí, Kravaře, Prácheň, Provodín, Radeč, Skalice u České Lípy, Skalka u Doks, Slunečná, Svojkov, Velký Grunov, Volfartice, Ždírec). Celkem zdigitalizoval 68 svazků kronik.

V roce 2021 bylo do archivní knihovny zařazeno 205 nových knih, k 31. 12. 2021 tak knihovna obsahovala 24 351 svazků.

Odborná činnost

Protože pandemie covid-19 i v roce 2021 výrazně ovlivňovala veřejný a společenský život, nepodařilo se v úplnosti obnovit druhy velmi dobře fungující osvětovou činnost a prezentaci archivu. Především se již druhý rok po sobě nekonaly akce, připravované k tradičnímu Mezinárodnímu dni archivů. Naopak se v rámci projektu „Aktivizační program pro SENIORY 2021“ podařilo navázat spolupráci s Euroškolou Česká Lípa. Archiváři připravili a proslavili celkem 4 přednášky. Petr Kozojed přednášel na témata Archiv a Česká Lípa a Kroniky a kronikářství na Českolipsku, Michal Rádl seznámil posluchače s problematikou čs. zahraničního odboje v SSSR v kontextu sovětské faleřistky a s výrobou ohýbaného nábytku v Mimoně. Uskutečnila se 1 exkurze (Obchodní akademie Česká Lípa) a 2 studenti z Obchodní akademie Česká Lípa vykonali v archivu předepsanou praxi.

25. června 2021 Petr Kozojed a Michal Rádl jako členové komise hodnotili kroniky v biennále soutěže Nejlepší kronika Libereckého kraje, pořádané Ještědskou pobočkou České archivní společnosti ve spolupráci s Krajským úřadem Libereckého kraje. V této soutěži se velmi dobře umístili i reprezentanti z Českolipska, konkrétně Město Jablonné v Podještědí a Obec Blatce.

Při příležitosti 30. výročí trvání Vlastivědného spolku Českolipska a vydání jubilejního 30. svazku vlastivědného sborníku Bezděz archiv přispěl k uspořádání slavnostního večera, konaného 7. října 2021. Petr Kozojed a Michal Rádl pohovořili o významu sborníku Bezděz a o vývoji členské základny spolku, Jaroslava Jarolímková obstarala prezentaci vlastivědných publikací a jejich prodej.

Ivana Austová se opět velmi významně účastnila aktuálních diskusí a řešení metodických problémů elektronické spisové služby v rámci platformy archivářů MOPED.

Vzdělávání

Přestože zejména ve druhé polovině roku 2021 se přísná protiepidemická opatření již částečně rozvolnila, řada vzdělávacích akcí se nadále konala v on-line prostředí.

Je to evidentně rozvíjející se trend, který nepochybně přetrvá i po návratu života do „normálu“. Naprostá většina školení se týkala vlastní archivní práce, respektive jejího výkonu v elektronickém prostředí. V podstatě všichni archiváři se zdokonalovali v ovládnání programu ProArchiv, který slouží ke zpracování a v posledku i k publikování archivních pomůcek a digitalizovaných archiválií na internetu. S překotným vývojem tzv. Národního archivního portálu, který by měl sloužit jako platforma elektronického skartačního řízení a ukládání digitálních archiválií v Národním digitálním archivu, se seznamovali Ivana Austová a Petr Kozojed. Oba dva také úspěšně složili atest, který je opravňuje provádět elektronická skartační řízení. Ivana Austová podstoupila kurz pro lokální správce systému PEvA II, který je nově plně v on-line prostředí. Více archivářů se školilo v práci s elektronickým systémem spisové služby WISPI. Petr Kozojed vyslechl novinky v oblasti služebního hodnocení státních zaměstnanců. Velmi důležité, potenciálně i pro badatelskou veřejnost a návštěvníky archivu, bylo školení Marty Brůžkové v obsluze defibrilátoru, který je nově umístěn ve vstupní hale archivu. Jaroslava Jarolímková nabyla praktických znalostí v ambulancích opravách archiválií. Všichni archiváři podstoupili obligátní školení v oblasti BOZP a PO.

Mimořádnou událostí pak byla účast Petra Kozojeda a Ivany Austové na školení zaměstnanců Městského úřadu Česká Lípa v ovládnání elektronického systému spisové služby VERA, při kterém působili jako garanti za archiv.

Výstavní činnost

Archiv se významně podílel na přípravě výstavy 100 let české knihovny v Jablonném v Podještědí 1921–2021, konané ve dnech 15. července až 30. srpna 2021. Podobně spolupracoval se Základní školou Jablonné v Podještědí na projektu 100 let české školy v Jablonném v Podještědí.

Publikační činnost

V roce 2021 archiv vydal Bibliografii historicko-vlastivědné literatury okresu Česká Lípa za rok 2020 a podílel se na vydání 30. svazku vlastivědného sborníku Bezděz, ve kterém P. Kozojed zveřejnil Zprávu o činnosti Státního okresního archivu Česká Lípa za rok 2020.